

Waarnemingen van Wespddieven *Pernis apivorus* in Haags groengebied

Fennie Steenhuis

Op 16 augustus 2013 kom ik in de duinen een vogelaar tegen die zegt een Wespddief gehoord te hebben in een groengebied in de stad. Aan het eind van diezelfde dag breng ik er daarom een uur door, zonder iets van Wespddieven te zien of te horen. Twee dagen later (18 augustus) heb ik meer tijd, namelijk drie uur. Met enige tegenzin ga ik op pad omdat ik niet verwacht iets aan te treffen. Zo stel ik het me voor: er drie uur doorbrengen, een dag of twee dagen later nog eens, weer niets aantreffen, en dat was dat.

Het loopt anders. Ik ben het groengebied nauwelijks binnengelopen (12.30 uur) of ik hoor Wespddieven. Ik geloof het nog nauwelijks, maar het zijn er dus wel echt twee! Een donkere en een lichte vogel, blijkt na bestudering van de foto's die ik maak. De donkere vogel lijkt aan de hand van de grijze kop en de scherpe scheiding tussen licht en donker op de vleugeltoppen plus een brede witte band op de ondervleugel als een volwassen man geïdentificeerd te kunnen worden. Ook de lichte vogel lijkt een man, gezien de vleugelpunten en de tamelijk brede witte band op de ondervleugel voor de eindband. De vogels blijven samen cirkelen en roepen, en verdwijnen na een tijdje. Om ongeveer 14.30 uur herhaalt zich deze scène: veel gezamenlijk geroep en gecirkel.

De volgende ochtend (19 augustus) ga ik weer, als het na een buitje wat begint op te knappen. En jawel, de vogels vliegen en roepen al. (De waarnemingen – ik maak deze dag geen foto's – zijn niet geheel betrouwbaar. Ik meen, bij tamelijk slecht licht, te zien dat de lichte vogel toch meer tijgering heeft dan op de gemaakte foto van een dag eerder te zien is. Máár: op 24 augustus, met bewolkt weer, meen ik ook tijgering te zien bij een vogel die ik waarneem. Doordat ik dan wel foto's maak, weet ik dat het bij deze 'getijgerde' vogel in werkelijkheid gaat om de juveniele vogel die geen tijgering, maar *streping* op de buik heeft. Met andere woorden: zie ik nu, op 19 augustus, soms al de juveniele vogel, die ik pas met zekerheid op 23 augustus waarneem?). Deze dag zie ik dus twee Wespddieven, maar onzeker is welke. De lichte vogel is na deze dag niet meer waargenomen.

Aan het eind van deze dag ga ik weer en zie ik twee Boomvalken. Eén Boomvalk zit een grotere rover achterna, en even later zie ik twee alarmerende Boomvalken boven de boomtoppen vliegen. Als tweedejaars roofvogelstudent zonder universiteit denk ik: daar zit een boomvalkennest! En met die gedachte beginnen mijn waarnemingen me een beetje boven het hoofd te groeien. Het is aan het eind van het seizoen, 19 augustus, en nu moet er nog volop aan de bak gegaan worden om erachter te komen wat die Wespddieven en Boomvalken hier doen. Ik schakel hulp in in de vorm van

Arno Izaaks, van wie ik weet dat hij wespendienven- en boomvalkennesten volgt. Hij is meteen geïnteresseerd.

In de dagen die volgen doen we diverse waarnemingen. Op 23 augustus zie ik een 'Buizerd' met een Wespendif cirkelen. Het is mooi weer en ik maak foto's. Als ik die thuis bekijk, zie ik opeens dat de 'Buizerd' een wespendifstaart heeft! Arno en ik komen er niet echt uit of het een juveniele Wespendif is. Een bevriende vogelaar weet het ook niet, dus uiteindelijk hakt Rob Bijlsma de knoop door als ik hem de foto stuur: het is inderdaad een juveniele vogel met een enigszins ongebruikelijk patroon (donkere borst, gestreepte buik). In de dagen daarna worden door Arno en mij nog waarnemingen gedaan van de juveniele vogel en de donkere vogel, die twee staartpenen aan het ruïen is.

Het volwassen mannetje, een donkere vogel, op 23 augustus 2013 (Foto: Fennie Steenhuis). Let op de rui (foto's zijn geschikt om ruïstadia te scoren). *Adult male Honey Buzzard, 23 August 2013.*

Op 25 augustus heeft Arno nog een bijzonder mooie waarneming van de jonge vogel, die zich op een schraal takje in de top van een beuk uitgebreid aan het poetsen is. Later op die dag neemt hij twee vogels roepend bij elkaar waar, naar hij meent de juveniele vogel en een lichte vogel met tijgering. Hiervan zijn geen foto's gemaakt. Met zekerheid valt dus niet vast te stellen om welke twee vogels het ging.

We lokaliseren de vogels vrijwel steeds in een beperkt stukje van het groengebied, waar veel oude, hoge bomen staan. Op 28 augustus heb ik geluk: ik ben het na veertig minuten zat om nog langer op een open plek te blijven staan in de hoop een Wespendif uit de bomen te zien opstijgen en ga aan de wandel. Inmiddels heb ik het geruisloos

rondlopen al aardig, maar nog niet goed genoeg, onder de knie (ook sterk afhankelijk van de padenbedekking trouwens). Wanneer ik een flauwe bocht rond, hoor ik tien meter verderop ineens een enorm geritsel van bladeren en gras aan de kant van het pad. Daarna gaat alles razendsnel: ik zie de vogel niet eens tevoorschijn komen, hij vliegt al. Ik zie wit bij de staartbasis op de verder donkere achterkant van de vogel en meen een ‘duivenkop’ te zien: de vogel vliegt en vliegt, onder het bladerdek door dat het pad overwelt, op anderhalf à twee meter boven de grond. Ik meet het later na: de vogel heeft zo’n vijftig meter boven het pad, onder het bladerdek doorgevlogen, tot hij een open plek bereikte waar hij kon opstijgen. De vogel had ook een paadje kunnen kiezen dat met het andere pad kruiste (het wespennest bevond zich zo ongeveer op een T-splitsing), dan had hij na ongeveer twintig meter onder bomen door een open plek bereikt, maar dan had hij wel in een heel kleine ruimte een werkelijk haakse bocht naar rechts moeten maken direct na het verlaten van het wespennest.

Ik heb me de plek waar hij uit de berm kwam goed ingeprent (aanvankelijk liep ik achter de vogel aan) en loop ernaar terug. Daar bevindt zich de oorzaak van de aanwezigheid van de vogel: een wespennest. Tot mijn geluk al geheel geplunderd. Er resten nog slechts wat zielige, langzaam bewegende wespen, die niet zullen steken. Er liggen een hoop lege raten naast, waarvan ik er eentje meeneem. Na wat gegoogel blijkt het om raten van de Gewone Wesp te gaan.

Uitgegraven nest van Gewone Wesp, met leeggeten raten, op 23 augustus 2013. De ‘schelpjes’ van het omhulsel zijn goed zichtbaar, kenmerkend voor deze wespesoort. *Depredated nest of Vespula vulgaris, 23 August 2013.*

Na 25 augustus (op 25 augustus en 26 augustus was er sprake van ‘overdonderende trek van Wespendienven’, aldus Sovon) zijn er alleen waarnemingen gedaan van één enkele vogel, nooit twee. Wij vermoeden dat dit de juveniele vogel betrof. Waarnemingen van een adulte vrouw zijn niet gedaan, maar evenmin kan met zekerheid gezegd worden dat er een geen adulte vrouw zat. Waarschijnlijk lijkt het echter niet, omdat er vrij intensief gepost is. Na 28 augustus is het gebied nog enkele keren bezocht, maar zijn er geen zekere waarnemingen van Wespendienven meer gedaan.

De jonge Wespendienf op 23 augustus 2013, met buizerdachtige borst maar verder kenmerkende tekening en staartbandering (Foto: Fennie Steenhuis). *Juvenile Honey Buzzard on 23 August 2013, with atypical breast pattern.*

En wat heeft zich hier nu afgespeeld? Ik doe hier zelf geen uitspraak over, omdat ik nog nauwelijks ervaring heb met Wespendienven. Aanvankelijk hoorde ik dat het om doortrekkers zou gaan en ik moet zeggen dat ik dat voetstoots aannam toen ik het hoorde. De juveniele vogel zette de zaak wel op zijn kop: toen Rob Bijlsma de vogel als juveniel aanmerkte zei hij meteen dat er een nest in de buurt moest zijn, en daarnaast dat een broedgeval van wespendienven zelfs in een groengebied in een stad niet onmogelijk is. Het is dus bepaald een gebied om in de gaten te houden.

De Boomvalken zijn gesignaleerd op 19, 20, 22, 28, 30 en 31 augustus. Een nest of jongen zijn niet vastgesteld. Evenmin kon vastgesteld worden of er sprake was van een gepredeerd nest of dat er überhaupt een broedpoging ondernomen was. Jammer natuurlijk, maar zowel Wespendienven als Boomvalken waren veel te laat ontdekt.

Summary

Steenhuis F. 2013. Observations of Honey Buzzards *Pernis apivorus* in a city park. *De Takkeling* 21: 193-197.

Between 18 (possibly 16, when birds were heard) and 28 August 2013, a number of Honey Buzzards was observed and photographed in a city park in the western Netherlands. At least two adult males were identified (dark and light ones, the dark one moulting its 2nd and 3rd rectrices left), and a rather dark juvenile, but no female(s). The males were calling on 16, 18 and 19 August, with some more observations on 23 and 25 August (although not always individually identified). A foraging bird was disturbed at a depredated nest of *Vespula vulgaris* on 28 August, which was the last observation in the area. Whether or not these birds had nested in the park, remained an enigma, but cannot be ruled out despite the lack of observations prior to 18 August. Strong migration was recorded in the eastern Netherlands on 25 and 26 August.

Adres: Galileïstraat 37, 2561 SX 's-Gravenhage, fennie.steenhuis@ziggo.nl

Alert mannetje Wespendif
(Tekening: Jan Brinkgreve).
*Attentive adult male Honey
Buzzard.*